

תענית ד

עניין: שאלו שלא כהוגן

דברי הגמ'

שלשה שאלו שלא כהוגן לשנים השיבוהו^א כהוגן לאחד השיבוהו שלא כהוגן ואלו הן אליעזר עבד אברהם ושאל בן קיש ויפתח הגלעדי אליעזר עבד אברהם—דכתיב

אמר רבי ברכיה אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן והקב"ה השיבה כהוגן שנא' ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו ויבוא כגשם לנו אמר לה הקב"ה בתי את שואלת דבר שפעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם שנאמר^ב אהיה כטל לישראל

פני דוד פרשת חיי שרה אות טו של אליעזר. ועוד יש לתת טעם לאליעזר דסמך דהקב"ה מזווג זיווגים יבענין זיווג יכול לסמוך כי הקב"ה יזמין זיווגו. וזה טעם דאליעזר ושאל נענו כהוגן כמ"ש מהר"י פינטו שהיה בענין זיווג משא"כ יפתח ע"ש. ח"ש אליעזר בתוך דבריו כמתנצל על שאלתו שנראי' שלא כהוגן אותה היכחת לעבדך ליצחק כלומר בירר' לזיווגו וכ"כ רשב"ם אותה הוכחת כלו' אותה שהוכחת ליצחק היא תאמר לי כן ולא אשה אחרת שלא היכחת עכ"ל וכונת אליעזר דבהיות ענין זיווג סמך. ועוד רמז באומרו ובה אדע

שם משמואל פסח תרע"ב

ענין שמברכין טל בפסח. הנה אמרו ז"ל בפרקי דר"א כשרצה יצחק לברך את

עשו אמר לו הנה הוא זמן שנפתחים בו אוצרות טל. והענין כי טל לא מיעצר לעולם היינו כי הגשם בא מאתערותא דלתתא. אבל טל הוא אף בלא התעוררות דלתתא. ולזה כשרצה יצחק אע"ה לברך את עשו, אף שלא הי' מחזיק את עשו לרשע אבל בודאי לא הי' מחזיק אותו לצדיק שיזכה לברכות ע"י מעשיו, ולהכי רצה לברכו בבחי' טל, שיתקיים אף שלא יהא ראוי. ובוה יש לפרש מאמר הש"ס תענית (ד'). כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן יבוא כגשם לנו והקב"ה השיבה אהי' כטל לישראל, כי גשם פעמים מתבקש פעמים אינו מתבקש, פי' דגשם הוא השפעה הבאה לעומת המעשים לטוב או למוטב, וכשח"ו אין מעשים טובים מה גם להיפוך, יכולה ח"ו לבוא השפעה להיפוך, וכעין גשם המבול, אבל בבחי' טל הוא לטובה לבד, ובא אף בלא אתעדל"ת רק אם הוא כלי מוכשר לקבל. ולזה